



Herlaugshaugen

- Gården Skei

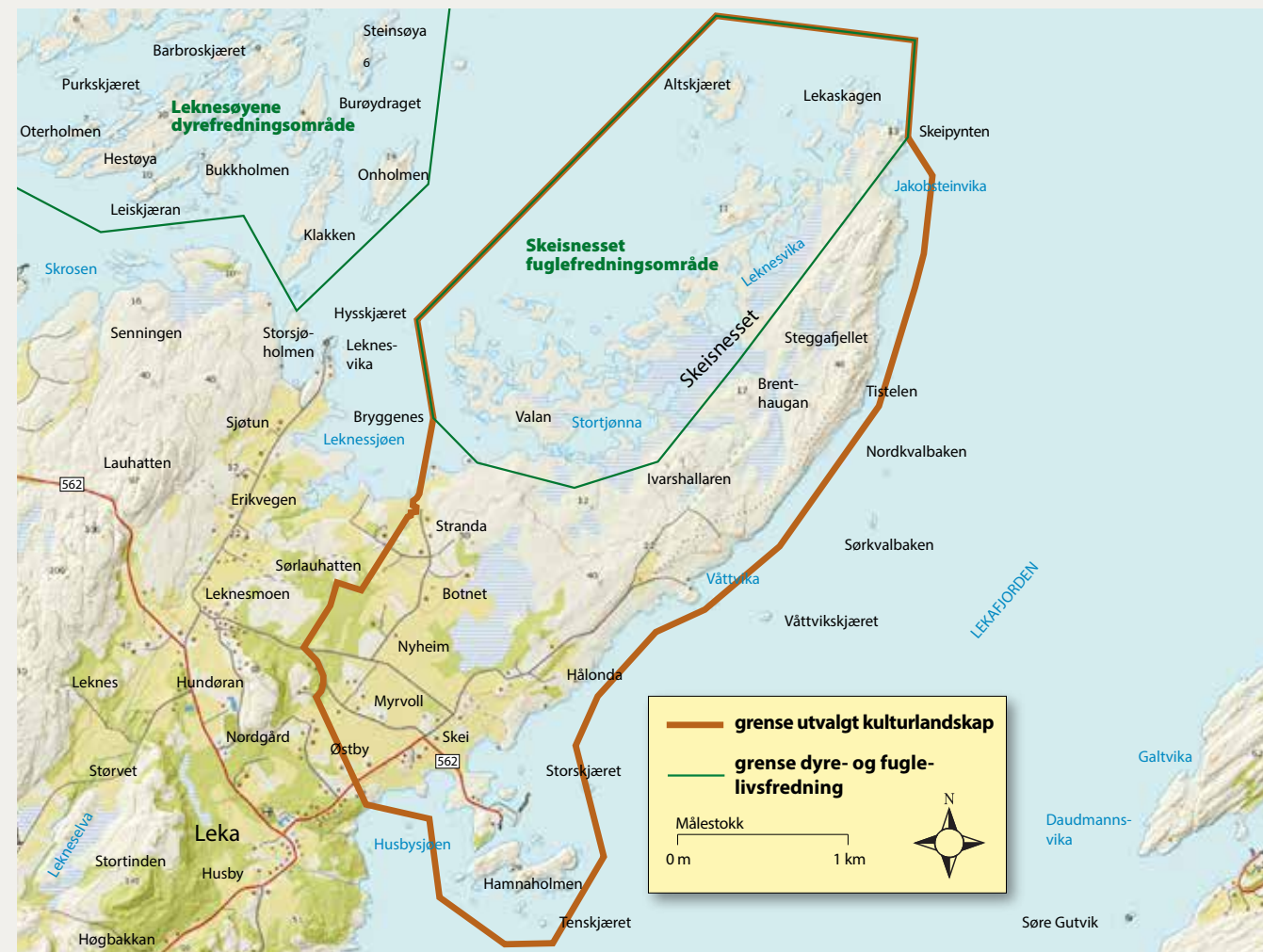


Maleri etter foto fra ca 1900. Den okerfarge bygningen er Gammelstu'n i Lensmannsgården (nordgården), satt opp på midten av 1800-tallet. Rullbua (helt til høyre) og eldhuset kan være fra 1700-tallet. Den røde låna midt i bildet er Benemstu'n. Benemstu'n ble flytta fra nordgården til sørgården ca. 1914. Fjøset i nordgården ble satt opp ca. 1890. Maleri: Jan Berg, Melhus

Gårdsnavnet Skei på Leka finnes i skriftlig materiale tilbake til 1500-tallet, men har sitt opphav i førkristen tid. Det gammelnorske ordet skeid kan bety tevling eller kappritt, og de flate moene ved Skei var godt egna som skeidvoll ved slik kappestrid. Hesteskeid

med kamp mellom hingster hadde en kultisk eller rituell funksjon i hedsens tid. Også i nyere tid har Skei vært en naturlig arena i mange sammenhenger. På 1700-tallet var det ekserserplass her. Navnet Skei kan også tyde veikryss eller møte- sted.

Det fantes jord- og husdyrbruk på Leka allerede i bondestein- alderen, men gårder med faste grenser kom langt seinere. De eldste gårdene på Leka ble til i yngre jernalder for om lag 1500 år siden, og Skei er blant disse.



Den opprinnelige gården Skei omfatter et nes på om lag 5 kvadratkilometer lengst mot nordøst på Leka. Den sørlige delen består i hovedsak av innmark med godt jordsmonn. Den nordlige delen av halvøya kalles Skeisnesset. Det er et utmarksområde som er pre- ga av årtuseners beiting. Gårdsnummer 16 Skei er sammenfallende med det nasjonalt utvalgte kulturlandskapet som er markert med rød strek på kartet. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.



Veiviser til kulturminner i Nord-Norge og Namdalen gjennom ti tusen år.
www.fotefar.no

FOTEFAR
MOT NORD

De eldste gårdene ble rydda der forholdene lå best til rette. På Skei var det god jord som var egna til åkerbruk. Strandengene og lynchhei- ene i Skeisnesset ga beite for feet året rundt. Den gode havna sikra tilgang til sjøfangst og fiske, og ga kontroll over skipsleia mellom øya og fastlandet. Herlaugshaugen og funn av betalingsringer av gull vit- ner om at Skei var et maktsenter i vikingtida. Høvdingen på Skei rådde over store deler av Ytre Namdal som den gang også omfatta Bindalen.

Under rikssamlinga som tok til sist på 800-tallet måtte småkongene vike. Rikskongens makt og interesser ble ivaretatt av hans jarler og årmen- n. Nabogården Husby i sør ble trolig delt fra Skei på denne tida, som sete for rikskongens representant og skatteoppkrever i dette området.

Gjennom tidene har den opprin- nelige navnegården Skei blitt delt opp i mange gårdsbruk. I dag fin- nes det flere driftsenheter med husdyrhold og planteproduksjon innafor det gamle gårdsvallet på Skei. Trolig lå den opprinnelige gården Skei like nord for Herlaugs- haugen der bruksnummer 1 ligger i dag. I dette tunet finnes flere bygninger fra 1800-tallet og en gammel prydhage omkransa av en steinmur.

Med sin sentrale plassering ved skipsleia og havna har Skei vært sete for mange viktige samfunns- funksjoner. Her har det vært damp- skipsekspedisjon, gjestgiveri, land- handel, bank, poståpneri, telefon- sentral og lensmannsgård.



Flyfoto fra Skei tatt 7. juni 1960. Midt i bildet ser du hovedbruket på Skei (bruksnummer 1). Rett bak tunet ser du Herlaugshaugen, og Skeishavna oppe til venstre. Foto: Telemark Flyselskap/ flyfotoarkivet

Betalingsringer i gull ble funnet ved Herlaugshaugen. Foto: P.E. Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.



Årmann

Gårdsbestyrer på kongsgård, men kunne og ha andre plikter slik som skatteinnkreving.

Jarl

Eldre nordisk adelstittel, tilsvarer den engelske earl (greve). En jarl kunne ofte ha makt og kontroll over et område i eget navn (Håloy- gjarlene), men kunne og være i Rikskongens tjeneste.

Konge

Hersker over et større område. Før Harald Hårfagre samlet Norge til et rike, var det vanlig at områder hadde egne «småkonger», eksem- pelvis Kong Herlaug i Namdalen. Harald Hårfagre kalte seg konge over hele Norge, Rikskonge.

Høvding

En som hadde en ledende rolle i samfunnet. Kunne ha væpnet følge, og var leder i kamp og krig.

Eldre steinalder	Yngre steinalder	Bronsealder	Eldre jernalder	Yngre jernalder	Middelalder	Nyere tid
9200 f.Kr	4000 f.Kr	1500 f.Kr	500 f.Kr	550 e.Kr	1050 e.Kr	1537 e.Kr
Pionerbosetting 9200 - 7500 f.Kr	«Bondesteinalder»		Folkevandring 400-550	Vikingtid 780-1050		Reformasjonen 1537



FOTEFAR
MOT NORD



Trollfjell Geopark